

Introductie

"Digitale relaties" in Europese gezinnen

De steeds verder gedigitaliseerde wereld waarin we leven en waarin onze kinderen zich als "digital natives" bewegen, stelt ouders, maar ook de maatschappij als geheel, voor steeds nieuwe uitdagingen. In de afgelopen jaren heeft zich een snelle technologische ontwikkeling voorgedaan, die ertoe heeft geleid dat een groot deel van het sociale leven van veel mensen online plaatsvindt.

Hoe beleven we digitale relaties in gezinnen?

In dit project wil een consortium van organisaties uit Duitsland, Bulgarije, België, Polen en Spanje uitzoeken hoeveel en in welke vorm digitale relaties in Europese gezinnen worden ervaren en hoe dit hen beïnvloedt. Daartoe heeft elke partner in zijn of haar land gedeeltelijk gestandaardiseerde gesprekken gevoerd en geëvalueerd met minstens 5 gezinnen (traditionele gezinnen, regenbooggezinnen of alleenstaande ouders). De vragen voor de interviews zijn ontwikkeld door de projectpartners. Ze bieden een kader voor de dataverzameling en -analyse, maar het was ook mogelijk om nieuwe vragen en onderwerpen uit de interviewsituatie op te nemen. In totaal heeft het consortium interviews afgenomen van 23 vrouwen en 15 mannen in de leeftijd tussen 15 tot 64 jaar.

Wat vertellen de enquêteresultaten ons.

Bevindingen die uit alle interviews naar voren zijn gekomen waren deze:

- het leven zonder sociale media is misschien mogelijk, maar over het algemeen niet meer wenselijk;
- gezinnen in heel Europa maken gebruik van digitale communicatie voor het onderhouden van contacten en voor de dagelijkse organisatie van hun gezinsleven;
- echte communicatie heeft over het algemeen de voorkeur, maar er zijn ook situaties waarin gezinnen de voorkeur geven aan digitale communicatie, bijvoorbeeld als een

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Digital Relationships
Proj.Nr.2018-1-DE02-KA204-005029

emotionele "filter" voor conflicten en romantische kwesties;
- alle geïnterviewden waren zich bewust van de voor- en nadelen van digitale communicatie.

Samenvattend, is het ons meer dan duidelijk geworden en zeker nu ook tijdens de Corona-pandemie, dat de meeste gezinnen in alle deelnemende landen gebruik maken van de sociale media als Messenger en andere voor hun dagelijks leven.

Ze delen er vergelijkbare problemen, angsten, hoop, familiegebeurtenissen, snelle berichtjes, opgedane voordelen en gelukstreffers. Vooral voor gezinnen die ver uit elkaar wonen of bijzondere behoeften hebben, kan digitalisering echt een zegen zijn.

De meeste ondervraagden waarderen en geven de voorkeur aan contact in het echte leven, maar ze waarderen ook allen de voordelen van digitale communicatie.

Alle ouders hebben er moeite mee om voor hun kinderen de juiste manier te vinden om de nieuwe media te gebruiken, maar de meeste kinderen lijken hun weg in de digitale wereld heel goed te vinden.

Als gevolg van de digitalisering is een duidelijk zichtbare ontwikkeling van de communicatie aan de gang waar het gaat om emotionele onderwerpen. Mogelijk zijn er nu nieuwe manieren om met conflicten en ook positieve emoties om te gaan. De verdere ontwikkeling daarvan zal interessant zijn om te observeren. Zo was het bijvoorbeeld erg boeiend om ouders in verschillende landen te vinden die sms'jes gebruiken om weer in contact te komen met hun tienerkinderen.

De resultaten suggereren dat ouders in heel Europa, zoals aanvankelijk werd aangenomen, nu zeer vergelijkbare uitdagingen hebben in hun dagelijkse gezinsleven. Dit kan in het beste geval alleen maar het gemeenschapsgevoel nog gaan bevorderen, zodat Europese ouders zich ook niet langer alleen voelen met hun problemen.

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Digital Relationships
Proj.Nr.2018-1-DE02-KA204-005029

Het project "Digitale Relaties"

Compilatie van de interviewresultaten

Leading Organisation: Systeme in Bewegung e.V., Germany

Authors: Martina Haas, Imke Hoheisel, Penka Spasova, Jan Geens, Katarzyna Łuczak, Maria Jose Martinez

Participating Organisations:

Systeme in Bewegung e.V., Germany

Stiftung Medien-und Onlinesucht, Germany

Uchebna Rabotilnitsa Evropa Sdruzhenie, Bulgaria

Sambucusforum vzw, Belgium

Fundacja Autokreacja, Poland

AIFED, Spain

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Inhoud

1. Het project “Digital Relationships”

2. Het onderzoek

2.1 Statistische informatie over de geïnterviewden.

2.2 de resultaten

- Is een leven zonder sociale media - mogelijk of niet?
- Contact houden door middel van digitale communicatie
- Dagelijkse organisatie van het gezinsleven.
- Echte communicatie verdient de voorkeur.
- Emotionele "filter" voor conflicten - en romantische aangelegenheden
- Problemen met digitale communicatie
- Voordelen van digitale communicatie.

3. Besluit

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Het gebundelde resultaat van de uitgebreide interviews georganiseerd in de zes deelnemende landen.

1. Het project “Digital Relationships”

De steeds toenemende digitalisering van de wereld waarin we leven en waarin onze kinderen zich als "digital natives" bewegen, stelt de ouders, maar ook de maatschappij als geheel, voor steeds nieuwe uitdagingen. In de afgelopen jaren heeft zich een snelle technologische ontwikkeling voorgedaan, die ertoe heeft geleid dat een groot deel van het sociale leven van veel jongeren, en in toenemende mate ook van kinderen, online plaatsvindt. Grootouders skypen met hun kleinkinderen, gezinnen chatten met elkaar en met klasgenoten in sociale netwerken en maken het mogelijk om voortdurend in contact te blijven, enz. In dit project wil een consortium van organisaties uit Duitsland, Bulgarije, België, Polen en Spanje uitzoeken hoeveel en in welke vorm digitale relaties er in Europese gezinnen leven en hoe dit hen beïnvloedt. Een andere vraag is of ouders in verschillende Europese landen in staat zijn om deze uitdaging aan te gaan en welke oplossingen zij daarvoor hebben gevonden.

Daartoe voerde en evalueerde elke partner in zijn of haar land gedeeltelijk gestandaardiseerde gesprekken met minstens 5 gezinnen (traditionele gezinnen, regenbooggezinnen of alleenstaande ouders). In sociaal-wetenschappelijk onderzoek wordt dit type studie gebruikt om feiten te onderzoeken die in subjectieve ervaringen aanwezig zijn en om fundamenteel onderzoek te doen. Beide voorwaarden zijn hier van toepassing, aangezien digitale relaties een relatief nieuw fenomeen zijn en inductieve conclusies een eerste indruk kunnen geven van de situatie. De vragen voor de interviews zijn door de projectpartners uitgewerkt. Ze bieden een kader voor dataverzameling en -analyse, maar het was ook mogelijk om nieuwe vragen en onderwerpen in elke interviewsituatie op te nemen. De interviews namen ongeveer 30 tot 60 minuten in beslag. De resultaten van het onderzoek zijn

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

geëvalueerd aan de hand van de categoriesysteemmethode, waarbij de categorieën uit de eerste interviews zijn gehaald. Daarna volgde een vergelijking van de categorieën van alle partners en een verdere evaluatie. De enquêteperiode liep van oktober 2018 tot oktober 2019.

2. Het onderzoek

2.1. Statistische informatie over de geïnterviewden.

De interviews door "Systeme in Bewegung e.V.". (DE) werden uitgevoerd met vijf vrouwelijke en vier mannelijke deelnemers in de leeftijd tussen 15 en 57 jaar. Hun beroepen zijn student, specialist op het gebied van zakelijke gegevensverwerking, kantoorbeheerder, socialeverzekeringsmedewerker, zorgprofessional en controleur. Voor de "Stiftung Medien- und Onlinesucht" (DE) namen in totaal vier moeders tussen 36 en 54 jaar en een 52-jarige vader deel aan het onderzoek. De moeders werken als kantoorbediende en verpleegkundige, één is vroeg gepensioneerd, de vader is verkoper. De "Uchebna Rabotilnitsa Evropa Sdruzhenie" (Lewke) (BG) heeft interviews afgenomen van drie vrouwen en twee mannen, die als freelance vertaler en journalist werken; econoom, logistiek specialist, gemeentelijk ambtenaar en psycholoog en ouders zijn van in totaal twaalf kinderen in de leeftijd van 8 tot 25 jaar. Voor het "Sambucusforum" (BE) werden vijf vrouwen tussen 22 en 64 jaar en vier mannen tussen 37 en 66 jaar geïnterviewd. Zij werken als kassier, verkoper, freelancer, docent, mediaspecialist, logopedist, zorgdocent en medewerker in een marketingbedrijf. Zij zijn ouders van zeven kinderen tussen 2 en 18 jaar. In Polen heeft de "Autokreacja Foundation" gesprekken gevoerd met twee mannen van 23 en 30 jaar en drie vrouwen tussen 32 en 42 jaar. De Spaanse organisatie "Asociación de Innovación, Formación y Empleo para el Desarrollo sostenible" (AIFED) interviewde drie vrouwen tussen 27 en 54 jaar en twee mannen tussen 42 en 55 jaar. Onder hen zijn een weduwe, een secretaresse, een student aan een universiteit, een ambtenaar, een secretaresse in een groot bedrijf en iemand die werkzaam is in de commerciële divisie van een verkoopsketen.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

2.2. Resultaten:

Is een leven zonder sociale media - mogelijk of niet?

In Duitsland geven dertien van de veertien respondenten aan dat ze zich een leven zonder sociale media kunnen voorstellen. Een van de geïnterviewden zei dat ze het wenselijk vond, maar zich het niet meer kon voorstellen, omdat "we ons nu zo hebben georganiseerd in dit bestaande systeem". Andere respondenten geven aan niet meer zonder sociale media te willen, omdat het "de communicatie op vele gebieden vergemakkelijkt of het leven makkelijker of mooier maakt", of koppelen het antwoord aan de beperking dat "dan mag de mobiele telefoon niet in de buurt liggen". Als ik de gsm zie, wil ik ook zien of iemand mij een bericht heeft gestuurd". Een Belgische ondervraagde, ouder dan 60 jaar, had dezelfde mening: "Ik kan me een leven zonder sociale media voorstellen, maar ik zou ongelukkig zijn als de huidige mogelijkheden zouden verdwijnen." Een Duitse vader associeerde de uitspraak met een kritiek op de jeugd van vandaag: "Ja, want ik heb het al meegemaakt (leven zonder mobiele telefoon), en dat was helemaal niet zo erg. Ik denk dat het leven toen relaxter en interessanter was. We hebben elkaar ontmoet en iets opgebouwd, jonge mensen kijken tegenwoordig alleen nog maar naar hun mobiele telefoon als ze bij elkaar zitten:". Dit is een zorg die in België wordt gedeeld: hier maakt een alleenstaande moeder zich zorgen over het feit dat "echte gezelschapsspelen [zouden] kunnen verdwijnen" en dat er "niet meer gepraat of gespeeld wordt op school". In Bulgarije zijn de meningen van de interviewpartners verdeeld: twee zeiden dat ze zich een leven zonder sociale media konden voorstellen, drie verwaarloosden dit. Maar ze waren het er wel allemaal over eens dat het in de wereld van vandaag onmogelijk is om zonder deze media te leven. Een moeder had het erover dat ze met opzet in de zomer zonder sociale media leefde, "omdat ik echt genoeg had van alle zinloze dingen op Facebook (ik gebruik alleen dit sociale netwerk) en ik me realiseerde hoeveel kostbare tijd ik verloor bij het zoeken naar iets interessants of nuttigs op dat medium. De indruk in Spanje was dat zelfs de mensen die het meest kritisch zijn over digitale media niet zonder kunnen. De geïnterviewde vrouwen en mannen verklaarden dat ze al gewoontes hebben opgebouwd in sociale netwerken die erg belangrijk voor hen zijn, waardoor de manier waarop ze communiceren met familie, vrienden en werk veranderd is. Het belang van een vlotte en constante relatie met familieleden of oude vrienden is een waarde die het gebruik van digitale media versterkt.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Deze antwoorden werden door alle Spaanse respondenten herhaald. In andere reacties vonden de Spaanse geïnterviewden voorzieningen die routine geworden zijn in hun dagelijks leven en die zij vandaag de dag als onmisbaar beschouwen in hun leven: "Google maps is fantastisch om te reizen. Ik kan me niet voorstellen hoe we enkele jaren geleden hebben gereisd". "Ik winkel in de online supermarkt, sommige dingen komen zelfs uit China, en al mijn vlucht- en treinverbindingen zijn geboekt via het internet".

Contact houden door middel van digitale communicatie

Alle gesprekspartners meldden dat ze gebruik maken van digitale communicatie om in contact te blijven met hun familie in de loop van de dag. Duitse gezinnen verklaarden bijvoorbeeld dat "We schrijven elkaar hoe het met ons gaat, wat we doen, hoe de dag verloopt..." en "We sturen elkaar foto's en nieuws gedurende de dag...". Een vader in Spanje voelt de voordelen van digitale communicatie als hij zijn gezin voor meerdere dagen moet verlaten voor zijn werk: "Sociale netwerken, zoals WhatsApp, geven me de mogelijkheid om contact te hebben met mijn kinderen zonder het werk te verlaten." Het antwoord van een Spaanse moeder, die zei: "Ik kan niet bellen tijdens mijn werktijd, maar ik kan wel een WhatsApp sturen als ik iets nodig heb van mijn man of mijn moeder", werd door een Duitse vader met precies dezelfde woorden verwoord. Sociale media worden ook gebruikt om contact te houden met familie en vrienden die verder weg wonen of voor wie je niet genoeg tijd zou hebben: "En via sociale media hou ik contact met vrienden als nauw contact te tijdrovend is voor mij." "Met de familie die verder weg woont, communiceren we zaken die we digitaal willen bespreken" (Duitsland). Een moeder in Duitsland, wiens ouders in China wonen, vertelde ons: "Voor mij is het een opluchting om zo gemakkelijk in contact te kunnen blijven met mijn ouders. Vroeger moest ik speciale telefoonkaarten kopen. Zonder digitale communicatie zou het voor mij niet denkbaar zijn om zo ver weg te wonen". Haar ouders namen deel aan het tweede verjaardagsfeestje van haar zoon via face time, de tablet staat dan op de tafel. Twee andere bijzondere verhalen die ons werden verteld gingen over een zoon die binnenkort de familie gaat verlaten om in het buitenland te gaan studeren: "Ik ga binnenkort naar Zuid-Amerika, dus digitale communicatie zal essentieel zijn voor mij om in contact te blijven met de familie.", en van de moeder van een zesjarig meisje met diabetes: "Ik wil haar binnenkort alleen naar huis laten gaan van school, ze wordt verondersteld zelfstandig te worden. We zullen de beveiligingsmodus op haar I-phone gebruiken om te kijken of ze om een of andere reden op haar weg naar huis

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

meer tijd nodig heeft.". Het schrijven van sms'jes kan ook een opluchting zijn als het gaat om het in contact blijven met vrienden, legde een Duitse moeder uit: "Ik hou er niet van om te telefoneren. Het is een opluchting voor mij: vooral als ik met de kinderen op stap ben, is het makkelijker om een sms te schrijven dan om iemand te bellen".

Dagelijkse organisatie van het gezinsleven.

In de meeste gesprekken werd digitale communicatie genoemd als instrument voor de dagelijkse organisatie van het gezinsleven. In elk land wordt door minstens één familie vermeld dat er een gedeelde cloudkalender wordt gebruikt voor het gezin: "We gebruiken de familiekalender en boodschappers om ons gezinsleven te organiseren." (Duitsland), "We delen een familiale googlekalender om de plannen van elkaar te kennen en zeker ook die van de kinderen." (Polen). De deelnemende Spaanse organisatie constateerde dat er verschillen waren tussen de geïnterviewden met betrekking tot dit onderwerp, afhankelijk van het feit of zij al dan niet de leiding hebben over de familie. De geïnterviewde vaders of moeders die voor hun kinderen zorgen en de verantwoordelijkheid hebben om hen op te voeden, geven dit aspect een hogere waarde dan de twee andere geïnterviewde personen die momenteel geen kinderen opvoeden. Zoals een Bulgarse moeder zei: "...omdat het genoeg tijd en troost geeft om na te denken over wat er nodig is." Interessant is dat slechts één jongeman uit Duitsland (18 jaar) heeft verklaard: "Ik probeer wel eens gsm-vrije dagen te hebben, maar voor school moet ik regelmatig verbinding maken met het internet." Het huidige schoolsysteem verhindert hem dus om digitaal te "ontgiften"....

Echte communicatie verdient de voorkeur.

In het algemeen zijn alle geïnterviewden het erover eens dat echte communicatie de voorkeur verdient boven digitale communicatie: "Menselijk contact is aangenamer en directer." (België), "We eten samen en praten dan veel. Niemand heeft zijn mobiele telefoon bij zich tijdens deze gesprekken." "We moeten mensen blijven die onze zintuigen gebruiken." (Bulgarije), "Echte communicatie heeft bijna altijd de voorkeur, vooral als we om sommige redenen emotioneel worden" (Polen). "Het probleem met digitale communicatie is het verlies van direct contact [...]. Het is een afstandelijke communicatie die niet leidt tot het openen van andere thema's zoals in een normale dialoog" (Spanje). "Het echte leven gebeurt niet digitaal" (Duitsland) en "Ik vind

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

digitale kerst- of verjaardagsgroeten verschrikkelijk" (Duitsland). Een Duitse vader wijst echter op een beperking: "Als ik communiceer met mensen die belangrijk voor me zijn, heb ik eigenlijk liever echte communicatie. Maar in werkelijkheid stuur ik vaak snel een bericht via Messenger in plaats van iemand te bezoeken of te bellen. Het is makkelijker en handiger" en een andere zegt: "Er is eigenlijk niets wat ik niet via Messenger zou communiceren."

Emotionele "filter" voor conflicten - en romantische aangelegenheden

Interessant is dat sommige geïnterviewden in verschillende landen ons vertelden over nieuwe manieren van communiceren in conflictsituaties. In Duitsland begon het met een moeder die verwees naar conflicten met haar dochter: "Ik heb ontdekt dat conflicten met mijn dochter beter worden opgelost door WhatsApp dan door echte communicatie. Ik zou dat nooit met iemand anders doen, maar soms kunnen we geen zin uitwisselen zonder dat ze die blokkeert, dan "krijg ik vat op haar" via sms'jes. Daar kan ik mee beginnen, ze leest het liever dan dat ze naar mij luistert. En dan kunnen we erover praten. Een soortgelijk antwoord werd gegeven door een vader in België, en een vader uit Spanje verklaarde dat "ik meer ontspannen praat over problemen via WhatsApp", en een Poolse moeder legde uit dat "we nauwelijks conflicten hebben sinds we (zij en haar moeder) uit elkaar zijn en voornamelijk communiceren via sociale media". Dit feit lijkt ook in een professionele context nuttig te zijn: "In het professionele leven is het ook makkelijker om slecht nieuws te brengen, bijvoorbeeld als je eerst een e-mail schrijft en iedereen de feiten kent voordat je een persoonlijk gesprek aangaat." (Duitsland). Aan de andere kant geven we met betrekking tot dit onderwerp weer de voorkeur aan "real life" communicatie: "In een geschil is het belangrijk om elkaar te zien, te horen en te voelen. Bij conflicten zoek ik altijd direct contact met mensen. En iets wat geschreven is, is voor mij te ééndimensioneel." "Alles wat te maken heeft met waarden, morele concepten, psychologie en opvoeding, daarover heb ik het in reële termen, niet via sms'jes." (Duitsland), "Als ik met iemand wil praten of dingen wil ophelderen, wil ik zien of hij eerlijk tegen me is. In de digitale communicatie kan ik, als ik mijn tegenhanger niet kan zien, ook niet over hem oordelen." (Duitsland), " lieve berichten, foto's, oké, maar gevoelens, gedachten, angsten en hoop die verstuur ik niet online." (België). In het laatste citaat vinden we het onderwerp "lieve boodschappen", dat door een Duitse moeder zelfs tot romantische inhoud wordt verheven: "Ik schrijf meer romantische dingen aan mijn man dan ik in het echte leven zou zeggen."

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Problemen met digitale communicatie

Sommige deelnemers noemden het beperken van de communicatie expliciet als een van de problemen bij digitale uitwisseling: "Onze samenleving lijdt aan contactarmoede." (België), "Digitale communicatie leidt soms tot vereenvoudiging en verkorting van gesprekken". (Duitsland), "Het is geen communicatie met het hart." (Duitsland). De emotionele betekenis van dit tekort werd door een Spaanse moeder samengevat: "Ik heb geen betere relatie met mijn kinderen, alleen frequenter." Andere problematische aspecten die werden genoemd waren het gevoel van verplichting om te allen tijde beschikbaar te zijn, grenzend aan een gevoel van verslaving en tegelijkertijd de zorg wanneer de eigen kinderen niet kunnen worden bereikt: "Dat men voortdurend bereikbaar moet zijn en bereikbaar wil zijn. Maar dat men ook altijd het kind wil bereiken om gerustgesteld te worden. Eigenlijk heb je meer zorgen dan wanneer je zou weten dat je hem nu gewoon niet kunt bereiken". Ik rust graag in de bergen, ik probeer me te beperken, maar uit gewoonte kijk ik naar mijn telefoon, ook al verwacht ik geen telefoontje. (Bulgarije).

Naast de mobiele telefoon als "energievreter" beschreef een Duitse deelnemer GSMs ook als "tijdvreters": "Je brengt er veel tijd mee door die je eigenlijk anders zou kunnen gebruiken.", waar een Belgische geïnterviewde als antwoord op heeft: "Plan je tijd op sociale media: discipline is vereist, anders verlies je jezelf in nutteloze boodschappen. Laat je niet verleiden tot eindeloos scrollen, liken en klikken". Andere bedenkingen van de ondervraagden waren de databeveiliging van digitale communicatie, evenals cyberpesten en nepnieuws. De Spaanse partners waren van mening dat de problemen met en rond digitale media alleen door oudere respondenten aan het licht zijn gebracht, terwijl de 27-jarige geïnterviewde in dit verband niets relevants aangaf. Ze vragen zich dus af of het kan gebeuren dat onze vergelijkingen tussen real-life en digitale communicatie niet steeds schaarser zullen worden. Generaties die uitsluitend face-to-face relaties en niet-digitale communicatie hebben meegemaakt kunnen verwijzen naar pro's en contra's, maar dan blijft de vraag: zullen de jongeren van de toekomst kunnen blijven verwijzen naar de fundamentele verschillen tussen face-to-face en digitale communicatie? Of zal dat voor hen ondenkbaar zijn omdat hun dagelijks leven (bijna totaal?) digitaal zal zijn?

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Voordelen van digitale communicatie

Tegelijkertijd zagen de deelnemers aan het onderzoek ook nog andere positieve aspecten gerelateerd aan de sociale media, naast de bovengenoemde gefaciliteerde contact- en organisatievoordelen. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om familieleden overdag zijn/haar affectie te betonen door het sturen van "leuke kleine informatie, memes of berichten" (Duitsland). Daarnaast kan de overvloed aan informatie in de sociale media zeker ook nuttig zijn voor kennisoverdracht en meningsvorming: "Vroeger had men alleen een krant, nu kan men dank zij de sociale media heel gemakkelijk vele verschillende standpunten en meningen over een onderwerp leren kennen. Ik voel me dus beter geïnformeerd" (Duitsland), "Het is fantastisch om informatie te vinden over alle zaken die belangrijk zijn voor mij. Ik hou van geschiedenis, en als ik op reis ben hoef ik niet veel boeken mee te nemen, alleen mijn telefoon." (Spanje), "Ik lees boeken, tijdschriften en kranten online" (België).

Digitale communicatie vergemakkelijkt ook de grensoverschrijdende samenwerking: "Ik geloof echt dat digitale communicatie een enorm voordeel is in en voor de bedrijfswereld" (Duitsland), "Ik denk dat sociale media het leven kunnen verbeteren, ze geven me meer zekerheid als ik naar het buitenland ga omdat ik de mensen die ik daar ontmoet al eerder heb gezien", aldus een student die vanuit Duitsland in het buitenland gaat studeren. En in het eigen huisgezin: "Soms is mijn man te lui om op te staan van de sofa, en dan stuurt hij een boodschap naar onze zoon die op zijn kamer is" (Duitsland).

Ook verwezen respondenten naar de ontstane effectieve mogelijkheid om op elk moment de kinderen te kunnen bereiken. Net als de invloed van de sociale media op de persoonlijkheidsontwikkeling van jongeren ook op een positieve manier als volgt wordt beoordeeld: "Ik denk dat het goed was voor mijn dochter om haar familie te kunnen verlaten zonder daarom haar thuis helemaal te moeten verlaten en zo kon ze haar eigen stijl te vinden" (Duitsland). "Voor mij is het fantastisch om likes te krijgen op Facebook. Ik ben echt blij als ik een foto upload en mijn vrienden vinden het leuk" (Spanje). En ook "Ik voel me nooit alleen met mijn telefoon en WhatsApp" (Spanje). Terwijl de voordelen van sociale media het belangrijkste lijken te zijn voor jongeren, blijkt de oudere generatie de voordelen ervan ook te vinden in het online nieuws en

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

het online winkelen: "Onze voorkeur gaat meer en meer uit naar online nieuws." (België), "Het is nuttig voor mijn moeder. Ze is 85 jaar oud en koopt via het internet een heleboel dingen die ze nodig heeft" (Spanje). Een heel bijzonder voordeel werd genoemd door de moeder van het kleine meisje dat aan diabetes lijdt: "Ze maakt soms foto's van haar eten als ze bij vrienden is of op een feestje, ze zendt mij die en dan kan ik haar vertellen hoeveel insuline ze zichzelf moet toedienen" (Spanje).

3. Besluit

Zoals we al konden veronderstellen gebruiken gezinnen in alle deelnemende landen de sociale media en Messenger voor en in hun dagelijks leven, en delen ze er aldus dezelfde problemen, angsten, hoop en voordelen. Vooral voor gezinnen die ver uit elkaar wonen of bijzondere behoeften hebben, kan digitalisering een zegen zijn. De meeste ondervraagden waarderen en geven de voorkeur aan contact in het echte leven, maar ze appreciëren ook allemaal de voordelen van digitale communicatie. Alle ouders hebben moeite om een gezonde manier te vinden voor hun kinderen om de nieuwe media te gebruiken, maar de meeste kinderen lijken en blijken hun weg in de digitale wereld goed te vinden.

De ontwikkeling van de communicatie als gevolg van de digitalisering is duidelijk zichtbaar waar het gaat om emotionele onderwerpen. Mogelijk zijn er nu nieuwe manieren ontstaan om met conflicten en ook positieve emoties om te gaan. De verdere ontwikkeling hiervan zal boeiend zijn om te observeren. Zo was het bijvoorbeeld erg interessant om ouders in verschillende landen te vinden die sms'jes gebruiken om weer in contact te komen met hun tienerkinderen. De resultaten suggereren dat ouders in Europa, zoals aanvankelijk ook werd verondersteld, vergelijkbare uitdagingen hebben in het dagelijkse gezinsleven. Dit kan in het beste geval het gemeenschapsgevoel bevorderen wat ertoe leiden kan dat Europese ouders zich in het algemeen niet meer zo alleen voelen met hun problemen.

"The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein."

"De steun van de Europese Commissie voor de productie van deze publicatie impliceert geen goedkeuring van de inhoud die alleen de standpunten van de auteurs weergeeft, en de Commissie kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor het gebruik dat van de informatie in deze publicatie wordt gemaakt."

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>

Digital Relationships
Proj.Nr.2018-1-DE02-KA204-005029

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Redistribution as OER expressly permitted: This work and its contents are - unless otherwise noted - licensed under CC BY-SA 4.0. Please cite as follows in accordance with the TULLU rule: "Digital Relationships" by Project "Digital Relationships", License: CC BY-SA 4.0. The license agreement is available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.de>. The work is available online at: <https://www.systemeinbewegung.de/post/digital-relationships>